

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่องอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพที่พึงประสงค์ของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) ด้วยวิธีการวิจัยอนาคตแบบ EDFR โดยมีคำถามการวิจัยคือ อนาคตภาพที่พึงประสงค์ของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557- 2566) ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีแนวโน้มเป็นอย่างไร มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดและเตรียมผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน 2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หรือ EDFR รอบที่ 1 3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 4) การพัฒนาเครื่องมือ หรือแบบสอบถาม 5) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ หรือ EDFR รอบที่ 2 6) การเขียนภาพอนาคต โดยผู้วิจัยคัดเลือกแนวโน้มที่เ็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป กล่าวคือแนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไปและแนวโน้มที่มีความสอดคล้องกันของความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 มาเขียนอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) และ 7) ขั้นตอนการตรวจสอบความเป็นไปได้ของภาพอนาคตการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า โดยจัดสนทนากลุ่มซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับคือ สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และภาพอนาคตการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือ EDFR รอบที่ 1 และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ หรือ EDFR รอบที่ 2 ทั้งสิ้นจำนวน 17 ท่าน ผู้วิจัยได้สอบถามถึงแนวโน้มหลักทั้ง 8 ด้านว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร ผลคือผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 ท่านเห็นว่าแนวโน้มทั้ง 8 ด้าน ครอบคลุมบริบททุกด้านของการอาชีวศึกษาในอีก 10 ปี ข้างหน้า ผลการวิเคราะห์แนวโน้มที่เ็นไปได้ของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า มีความสอดคล้องกันและพึงประสงค์จากกระบวนการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ซึ่งสามารถสรุปเป็นรายด้าน 8 ด้าน ดังนี้

ด้านมาตรฐานการอาชีวศึกษา

มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ

1. สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพให้ครบทุกอาชีพ
2. กำหนดมาตรฐานอาชีวศึกษาที่เป็นสากล
3. กำหนดขึ้นความก้าวหน้าอาชีพที่แน่นอน
4. กำหนดคุณวุฒิวิชาชีพที่มีความสอดคล้องในด้านคำตอบแทนทักษะ
5. กำหนดคำตอบแทนที่ต่างกันในสาขาอาชีพ และผลการทำงานการประกันคุณภาพ

1. กำหนดรูปแบบการประกันคุณภาพของผลผลิต (ผู้เรียน)
2. กำหนดรูปแบบการประกันคุณภาพของระบบ (สถานศึกษา)
3. มีระบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษาภายในสถานศึกษา
4. มีระบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษาจากภายนอกโดยสมศ.
5. มาตรฐานตัวบ่งชี้เกณฑ์การให้คะแนนต้องสมบูรณ์
6. ทดสอบคุณภาพผู้เรียนก่อนจบด้านวิชาชีพ
7. Stakeholder ต้องมีส่วนร่วม
8. สถานศึกษาต้องรับผิดชอบกรณีที่นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้วไม่ได้มาตรฐาน

ด้านการบริหารจัดการ

ทิศทางการบริหารจัดการ

1. ต้องให้ภาคเอกชนที่มีคุณภาพช่วยในการบริหารจัดการ
2. การบริหารการอาชีวศึกษามีความเป็นอิสระ
3. มินโยกยเข้ามามีความหมายเดียวกันแต่อาจแตกต่างในด้านวิธีการทำงานได้
4. กำหนดให้มีการแข่งขันทักษะระหว่างสถานศึกษา
5. สถานศึกษามีความเป็นเอกภาพจากการมอบอำนาจ
6. สถาบันการศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารสถานศึกษาในสถาบันกลยุทธ์ด้านการจัดการ

1. มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างภาครัฐกับเอกชน
2. มอบอำนาจให้สถานศึกษาในการจัดซื้อจัดจ้าง
3. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ชัดชัดชัด
4. สถานศึกษาต้องจัดการบริหารอย่างโปร่งใส
5. ผู้บริหารส่งเสริมการทำงานเป็นทีมมีส่วนร่วม

การติดตามและประเมินผล

1. กำกับติดตามการทำงานของสถานศึกษาโดยชุมชน
2. ประเมินผลการกระจายอำนาจในแต่ละส่วน
3. ประเมินผลการดำเนินโครงการทุก ๆ ครั้ง
4. มีการวางแผนด้านกลยุทธ์การจัดการตามสภาพพื้นที่ของสถานศึกษา
5. มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
6. ประเมินผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ด้านคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา

ความเข้าใจวัฒนธรรมประชาคมอาเซียน

1. ต้องเข้าใจให้ลึกซึ้งเพื่อประโยชน์ของประเทศไทย
2. มีความสามารถในการสื่อสารที่ดี
3. มีทักษะความสามารถความรู้ที่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงาน
4. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพและรักองค์กร
5. มีทักษะวิชาชีพเพื่อเป็นช่างฝีมือระดับโลก

ความสามารถทางทักษะวิชาชีพ

1. มีทักษะและมีฝีมือในการปฏิบัติทางวิชาชีพพื้นฐาน
2. มีทักษะและมีฝีมือในการปฏิบัติทางวิชาชีพแบบเจาะจงอาชีพ
3. มีสมรรถนะตามมาตรฐานสากลในแต่ละสาขาอาชีพ
4. มีความรู้และเข้าใจศัพท์เทคนิคทางวิชาชีพ
5. มีความเชี่ยวชาญทางอาชีพที่ตนถนัด

ความสามารถทางภาษา

1. ต้องมีความสามารถในการภาษาที่ 2 เป็นอย่างดี
2. สามารถในการพูดอ่านเขียนได้มากกว่าสองภาษา
3. เป็นคนแห่งการเรียนรู้ใฝ่รู้
4. มีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความเป็นผู้นำ

1. มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะด้านความซื่อสัตย์ มีวินัยสูง
2. เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์
3. มีความคิดเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์
4. เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม
5. กล้าแสดงออก

ความสามารถทำงานเป็นทีม

1. มีความเสียสละเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ
2. สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี
3. รู้จักสร้างเครือข่าย
4. เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม
5. รู้และเข้าใจความต้องการของตนเอง
6. เชื่อมั่นว่าการเรียนอาชีวศึกษาทำให้ดำรงชีพอยู่ได้
7. เป็นคนดีทำงานเก่งมีความสุขขณะทำงานและใช้ชีวิต

ด้านการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตร

1. มีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันกับผู้ใช้บัณฑิตศึกษาที่จบการศึกษา
2. มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผลิตช่างเพื่อการดูแลซ่อมแซมรักษาเครื่องใช้สำนักงาน
3. มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผลิตช่างเพื่อการดูแลซ่อมแซมบ้านและที่อยู่อาศัย
4. มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผลิตช่างเพื่อการดูแลซ่อมแซมรักษาเครื่องมืออุตสาหกรรม
5. มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผลิตช่างเพื่อการดูแลซ่อมแซมรักษาเครื่องมือการเกษตร
6. หลักสูตรต้องมีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นสังคม
7. พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพให้ทันเทคโนโลยี เช่น รถไฟฟ้าต้องมีหลักสูตร

ที่ผลิตช่างซ่อมรถไฟฟ้า

8. เป็นหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน (ผลิตคนให้ตรงกับงานแต่ละธุรกิจแต่ละประเภท)
9. สำรวจความต้องการของสถานประกอบการในแต่ละท้องถิ่นถึงแรงงานที่ต้องการ

10. ต้องรู้ทิศทางการพัฒนาประเทศและวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

11. จัดการเรียนการสอนแบบเจาะจงไม่ใช่รู้ทุกเรื่องแต่ไม่ถ่องแท้
12. มีหลักสูตรที่หลากหลายทั้งในระบบนอกระบบ ทวิภาคี เทียบโอน

ประสบการณ์ระบบทางไกลแบบ E-learning และอื่น ๆ

13. มุ่งเน้นหลักสูตรทางด้านการเกษตร การกสิกรรม
14. มุ่งเน้นสาขาวิชาที่ขาดแคลน

การนำหลักสูตรไปใช้

1. มีระบบการเรียนแบบพหุภาคี (เรียนเป็นเครือข่าย)
2. จัดให้มีวิชาความรู้รอบตัวและเหตุการณ์ปัจจุบัน
3. มีความยืดหยุ่นตามเทคโนโลยีและบริบทที่เปลี่ยนแปลง
4. ต้องสร้างความเข้าใจผู้ใช้กับผู้เรียน

ระบบทวิภาคี/ สหกิจ

1. จัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีอย่างเข้าใจและจริงจัง
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการต้องต่อเนื่องติดต่อกัน ไม่น้อย

กว่า 3 เดือน

3. ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงระบบการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคี
4. ทำความเข้าใจกับสถานประกอบการถึงหลักการและวิธีดำเนินการ

การประเมินผลระบบทวิภาคีที่ชัดเจน

5. การจัดระบบทวิภาคีต้องมีการเทียบโอนประสบการณ์ให้กับผู้เรียน
- สื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์

1. เรียนเป็น ชิ้นงาน เรียนเป็น โครงการเรียนเป็นเรื่อง ๆ
2. นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อให้มากขึ้น
3. ให้ความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง

การวัดผลและประเมินผล

1. มีการปฏิรูปการสอบโดยเน้นการสอบปฏิบัติ
2. วัดจากสภาพจริง และมีระบบ
3. มีการประเมินผลการเรียนรู้รายวิชารายบุคคล

การเทียบโอนประสบการณ์

1. มีระบบที่มาตรฐานในการเทียบโอน
2. ผู้เรียนสามารถเรียนข้ามสาขา และวิชาได้ตามความต้องการ

ด้านครูผู้สอน

คุณลักษณะครู

1. ครูมีสมรรถนะครูวิชาชีพสอนได้ตามมาตรฐาน
2. ครูมีเป้าหมายในการทำงาน
3. ครูมีความรู้มีทักษะในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง
4. ครูสามารถพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

5. ครูสามารถผลิตตำราให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
6. ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู
7. ครูมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
8. ครูมีความรู้มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ
9. ครูมีความรู้ด้านจิตวิทยาของผู้เรียนที่ตนเองสอน
10. ครูเป็นต้นแบบที่ดีแก่ผู้เรียน
11. ครูเข้าใจ/ใช้ระบบไอทีอย่างถูกต้อง
12. ครูสามารถแนะแนวและชี้นำผู้เรียนอย่างถูกต้อง
13. ครูปลูกจิตสำนึกให้รักอาชีพ
14. ครูมีความสามารถในการถ่ายทอด ทุเรื่องยาก ทุ ให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย
15. ครูเรียนรู้พัฒนาตนเองต่อเนื่องสม่ำเสมอให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ของเทคโนโลยี

16. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน
17. ครูสอนและเตรียมเด็กให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
18. เป็นครูที่มีเครือข่าย
19. ครูประยุกต์เทคโนโลยีเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม
20. ครูสอนวิชาคนวิชาชีพและธุรกิจแก่ผู้เรียน
21. ครูใช้เทคโนโลยีทันสมัยเป็นสื่อการเรียนการสอน
22. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์
23. ครูมุ่งสอนและฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจด้วยตนเอง
24. ครูมีวิธีการสอนที่หลากหลาย

ประสบการณ์วิชาชีพ

1. ครูผ่านการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพที่สอนอย่างต่อเนื่อง
2. ครูมีประสบการณ์วิชาชีพเก่งปฏิบัติ
3. ครูรู้ลักษณะงานและอาชีพในสาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
4. ครูเรียนจบและสอนตรงสาขา
5. ครูมีใบประกอบวิชาชีพครู

เจตคติในอาชีพครู

1. ครูได้รับผลตอบแทนและสวัสดิการที่ดีตามความสามารถ
2. อาชีพครูอาชีวศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม
3. ครูรักและภูมิใจในอาชีพครู
4. หน่วยงานต่าง ๆ สังคมควรยกย่องครูที่มีฝีมือ

การพัฒนาครู

1. มีการวัดคุณภาพครูผู้สอนวิชาชีพจากประสบการณ์
2. ครูมีช่วงเวลาเข้าไปฝึกทักษะอยู่ในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษา

การส่งเสริมค่านิยม

1. นำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของการอาชีวศึกษา
2. รัฐบาล สถานประกอบการร่วมมือกัน สร้างและผลักดันให้เกิด

การปรับเปลี่ยน ค่านิยมการเรียนสายอาชีพ

3. ถ่ายทอดตอบแทนที่ดี เพื่อสร้างความภูมิใจในอาชีพการเกษตรและอาชีพพื้นบ้าน
4. แนะนำอาชีพให้เด็กม.3 เห็นภาพการเรียนสายอาชีพว่าดี
5. สร้างความภูมิใจในการเรียนสายอาชีพให้ผู้เรียน
6. กำหนดอัตราค่าตอบแทนตามความสามารถ
7. เปิดการอาชีวศึกษาถึงระดับปริญญาตรี-โท

การปรับเปลี่ยนค่านิยม

1. ทุกภาคส่วนประชาสัมพันธ์คนประสบความสำเร็จเพราะการทำงานไม่ใช่

เพราะวุฒิการศึกษา

2. สังคมให้เกียรติในทุกอาชีพที่สุจริต
3. ประชาสัมพันธ์การเรียนสายอาชีพว่ามีรายได้ระหว่างเรียนเรียนจบแล้ว

มีงานทำเงินเดือนสูงมีโอกาสก้าวหน้าทางอาชีพ

4. ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ผู้เรียนอาชีวศึกษา คือเก่งคน เก่งงานอาชีพ
5. ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ผู้เรียนอาชีวศึกษา มีรายได้ประสบการณ์

ระหว่างเรียน

6. ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ผู้เรียนอาชีวศึกษา คือรู้จริงทำจริงทำได้

ด้านความร่วมมือ

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

1. สถานศึกษาทางการอาชีวศึกษาได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการต่าง ๆ
2. การอาชีวศึกษาได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน ทุกกระทรวง

อย่างจริงจัง

3. การอาชีวศึกษาได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในต่างประเทศ เช่น UNESCO
4. กระทรวงแรงงานและกระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกันอย่างจริงจัง
5. สถานศึกษาทางการอาชีวศึกษาได้รับการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค

และต่างประเทศ

การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

1. สถาบันที่เข้มแข็งช่วยเหลือสถาบันที่อ่อนแอกว่า
2. มีการร่วมมือทางการอาชีวศึกษากับนานาชาติในประเทศอุตสาหกรรม

ที่เข้มแข็ง

3. มีการแลกเปลี่ยนครูและผู้เรียนระหว่างประเทศ

การพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน

1. พัฒนาหลักสูตรร่วมกันฐานสมรรถนะตามสถานประกอบการ
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการประสานงานและติดต่อสื่อสาร
3. ทุกหน่วยงานทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญการอาชีวศึกษาจริงจัง

การสนับสนุนเครื่องมือ

1. ใช้ครุภัณฑ์ วัสดุ ในสถานประกอบการ
2. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้อบรมโดยสถานประกอบการนำเครื่องมือมาแสดง

ตลาดแรงงานและการค้าเสรี

1. ร่วมกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานในกลุ่มประชาคมอาเซียน
2. ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล

โอกาสและความสามารถทางการศึกษา

1. ให้ความสำคัญการอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง
2. สนับสนุนการเรียนรู้ในสาขาที่สร้างผลิตผลและแข่งขันของประเทศได้
3. จัดสรรงบประมาณแบบมุ่งผลงานและผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว
5. รวมอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนไว้ในการดูแลของหน่วยงานเดียวกัน

6. กำหนดดำเนินการควบคุมสัดส่วนการรับเด็กสายสามัญและ
อาชีวศึกษาอย่างจริงจัง

7. นโยบายฝึกและพัฒนาคนไปทำงานได้ทั่วโลก
8. นโยบายการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรม
9. นโยบายควบคุมจำนวนผู้เรียนระดับอุดมศึกษา
10. นโยบายกำหนด และควบคุมจำนวนผู้เรียนในสายสามัญและสายอาชีวศึกษา

ที่ชัดเจน

11. นโยบายสร้างความภูมิใจในอาชีพแต่ละอาชีพ
12. นายกรัฐมนตรีเห็นความสำคัญของการอาชีวศึกษา
13. นายกรัฐมนตรีกำกับ ติดตามจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการ

อาชีวศึกษา

การส่งเสริมการเรียนสายอาชีพ

1. มีทุนการศึกษาอาชีวศึกษา
2. จัดตั้งสถาบันเพื่อส่งเสริมอาชีพ
3. ส่งเสริมการพัฒนาและต่อยอดอาชีพ
4. ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ดีประโยชน์การเรียนสายอาชีพ
5. กำหนดทิศทางเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียน

การส่งเสริมการวิจัยทางอาชีวศึกษา

1. มีทุนวิจัยพัฒนาสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรม
2. ส่งเสริมการวิจัยในระดับสถาบันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้
3. เน้นให้มีการวิจัยทางด้านการอาชีวศึกษาให้มากขึ้นและนำผลงาน

การวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการอาชีวศึกษา

มีภาพอนาคตของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้าดังนี้

ภาพที่ 3 ภาพอนาคตของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ในอนาคตคนไม่ว่าจะอยู่ในชาติใดใดทุกคน คือ “พลโลก” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิปปนนท์ เกตุทัต (2538) ที่ว่าในโลกอนาคต การเป็นพลเมืองโลกที่ดี การหาความพอดีระหว่างความร่วมมือและการแข่งขันเราจะต้องสร้างองค์ความรู้ใหม่ การแข่งขันมิใช่แข่งขันแบบไร้ทิศทาง แต่ต้องเป็นการแข่งขันเพื่อคุณภาพเพื่อประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนรวมถึงประชาชนชาวไทย ดังนั้นการพัฒนาคงจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะพัฒนาคอนให้มีความรู้ ทักษะ ฝีมือ ที่ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในระดับชาติ ระดับนานาชาติ สอดคล้องกับทัศนะของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2551) ที่ว่าการวิจัยอนาคตช่วยในการเตรียมคนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องช่วยลดอาการ Future shock ได้ ดังนั้นการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนจึงเปรียบเสมือนพระเอกที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคอนในชาติได้อย่างรวดเร็วทั่วถึง เป็นการเตรียมพร้อมต่อกระแสโลกาภิวัตน์ การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงกระแสการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีปี 2558 ของประชาคมอาเซียน ดังทัศนะของผู้เชี่ยวชาญที่ว่า “ในโลกอนาคต คนบนโลกใบนี้จะไม่มีการแบ่งอาณาเขต แบ่งโซนประเทศ คนจะเป็นคนของโลก ดังนั้นการอาชีวศึกษาของไทยในอนาคต ต้องเน้นการผลิตคนคุณภาพที่สามารถสนองตอบตลาดแรงงานทั่วโลกได้”

อนาคตของการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566) ต้องมีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป คือ การแบ่งเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 การอาชีวศึกษาไทยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งหมายถึง ผู้กำหนดนโยบายทางการอาชีวศึกษาที่จะต้องกำหนดนโยบาย กำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน กลุ่มผู้ดำเนินการ หมายถึง สถานศึกษาต่าง ๆ ที่ต้องปรับในเรื่องกระบวนการผลิต กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายในการผลิตคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในส่วนผู้ใช้แรงงานหรือสถานประกอบการเองต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต มิฉะนั้นสถานประกอบการต่าง ๆ จะต้องประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากแรงงานฝีมือดีเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างประเทศหรือสถานประกอบการข้ามชาติที่ค่าตอบแทนที่สูงกว่า ดังนั้นสถานประกอบการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมผลิต ร่วมกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแรงงาน เพื่อการผลิตสินค้า บริการที่มีคุณภาพแข่งขันได้ในตลาดโลก ในส่วนผลผลิตคือผู้สำเร็จการศึกษาก็ต้องปรับตัวให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ สามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงานต่างชาติ

ที่จะเกิดขึ้นจากผลของประชาคมอาเซียน ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีทักษะ ฝีมือทางอาชีพ ความรู้ทาง ภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในทศวรรษหน้า

แนวโน้มด้านมาตรฐานการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้าที่พึงประสงค์ประกอบด้วย คุณภาพของผลิต (ผู้เรียน) คุณภาพของระบบ (สถานศึกษา) ต้องมีระบบการประเมินการจัดการ อาชีวศึกษาภายในสถานศึกษา มีระบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษภายนอกโดย ผู้ประเมินใช้ เกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการทดสอบคุณภาพผู้เรียนก่อนสำเร็จการศึกษาด้านวิชาชีพ และ เพื่อให้มาตรฐานสากลของผู้สำเร็จการศึกษามาเป็นมาตรฐานเดียวกัน ต้องมีเอกสารรับรองนอกเหนือ จากคุณการศึกษา เรียกว่า “คุณวุฒิวิชาชีพ” โดยลักษณะของคุณวุฒิวิชาชีพนั้นจะต้องกำหนดขึ้น ความก้าวหน้าของแต่ละอาชีพที่แน่นอน มีความสอดคล้องในด้านค่าจ้างและทักษะฝีมือ มีการ กำหนดค่าตอบแทนที่ต่างกันในแต่ละสาขาอาชีพและผลของการทำงาน ต่างกันในแต่ละระดับ คุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานอาชีพครบทุกอาชีพ ตามมาตรฐานอาชีวศึกษาที่เป็นสากล สอดคล้องกับ เฉลียว อยู่สีมาธิ (2552) ให้ทัศนะเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาว่าต้องจัดทำคุณวุฒิวิชาชีพ นักศึกษาสำเร็จการศึกษามีการรับรองสมรรถนะซึ่งคล้ายกับ “ใบรับรอง” ที่จะกำหนดชัดเจนว่า นักศึกษานี้มีทักษะหรือความพิเศษด้านใดโดยจะแบ่งเป็นระดับ ๆ จนถึงขั้นสูงซึ่งจะส่งผลให้ นักศึกษามีเงินเดือนที่สูงกว่านักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับใกล้เคียงแต่มีทักษะหรือมีความ เชี่ยวชาญวิชาชีพที่ต่ำกว่าการสร้างระบบคุณวุฒิวิชาชีพโดยการหารือกับภาคเอกชนอย่างชัดเจนว่าระดับ คุณวุฒิวิชาชีพระดับใดควรจะได้รับเงินเดือนเท่าใด

แนวโน้มด้านการบริหารจัดการการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้านั้น การบริหารต้อง ให้ภาคเอกชนที่มีคุณภาพช่วยในการบริหาร การจัดการอย่างโปร่งใสใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่าง ภาครัฐกับเอกชน นโยบายมีเป้าหมายเดียวกันอาจแตกต่างกันด้านวิธีการทำงาน มีอิสระใน การบริหารจัดการ มีการกำกับติดตามการทำงานของสถานศึกษาโดยชุมชน ประเมินผลการกระจาย อำนาจการอาชีวศึกษาในแต่ละส่วน การมอบอำนาจ การกระจายอำนาจ ต้องพิจารณาขนาดของ พื้นที่แต่ละพื้นที่ ส่วนกลางมอบอำนาจให้สถานศึกษาในการจัดซื้อจัดจ้าง การแข่งขันระหว่าง สถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานทุก ๆ โครงการอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการประเมินผู้นำ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (2552) ได้ให้ทัศนะว่าคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้และคุณภาพของ ระบบการบริหารจัดการมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในรูปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการมีส่วนร่วม ของผู้ประกอบการชุมชนและภาคเอกชนมีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติเพื่อเป็นองค์กรที่ ทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพประเมินและให้การรับรองสมรรถนะวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐาน

แนวโน้มด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้าประกอบด้วย ความเข้าใจวัฒนธรรมประชาคมอาเซียนต้องเข้าใจให้ลึกซึ้งเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยความสามารถในการสื่อสารที่ดี ความสามารถทางทักษะวิชาชีพ คือ มีความรู้ความสามารถในการพูดอ่านเขียนได้มากกว่า 2 ภาษา เช่น อังกฤษ และจีน มีทักษะฝีมือในการปฏิบัติทางวิชาชีพพื้นฐานวิชาชีพแบบเจาะจงอาชีพที่ลึกซึ้ง มีทักษะที่หลากหลายมีความเข้าใจศัพท์เทคนิคทางวิชาชีพของตนได้อย่างถูกต้อง ความรู้ ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้เชิงทฤษฎีทางวิชาชีพ โดยในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ต้องเป็นผู้มีความรู้รอบตัวในสาขาวิชาที่จบมา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ต้องเป็นผู้มีความรู้เชิงลึกในสาขาวิชาที่จบมา ความสามารถทางเทคโนโลยี ในโลกปัจจุบันและอนาคตไม่สามารถหยุดการพัฒนาของเทคโนโลยีได้ ดังนั้นผู้สำเร็จการศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เทคโนโลยีทางวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ เป็นอีกด้านที่มีความสำคัญ เนื่องจากต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงต้องเป็นคนแห่งการเรียนรู้ใฝ่รู้สามารถทำงานเป็นทีมได้มีภาวะผู้นำ มีความซื่อสัตย์ มีวินัยสูง มีวิสัยทัศน์ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าแสดงออก มีความใฝ่คว้าทางอาชีพที่ตนเองรู้จักรสร้างเครือข่ายรู้และเข้าใจความต้องการของตนเอง และสามารถแก้ปัญหาเองได้ มีความตั้งใจ ขยัน ใจสู้ ตรงต่อเวลา มีระเบียบ มีวินัย อดทน รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน คือ มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ รักองค์กร เชื่อมั่นว่าการเรียนอาชีวศึกษาทำให้ดำรงชีพอยู่ได้ สามารถประกอบอาชีพอิสระเป็นเจ้าของกิจการได้ เป็นคนดีมีความสุขทำงาน ใช้ชีวิตและทำงานเก่ง สอดคล้องกับ ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล (2552) ได้ให้ทัศนะว่าการอาชีวศึกษาต้องผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการภายใต้กระแสความต้องการของตลาดอาเซียนเพื่อการรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดเสรี การสร้างและผลิตผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะของประชาคมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพื่อให้ประชาชนในประชาคมมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการมีรายได้จากการประกอบอาชีพโดยสมรรถนะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสารเช่นภาษาอังกฤษภาษาเพื่อนบ้านทักษะด้านการคิดทักษะชีวิตการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรวมไปถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนนอกจากทักษะความรู้ทางอาชีพคือการรู้จักแบ่งปันการมีจิตอาสาการรู้จักประนีประนอมและการเรียนรู้ศาสนาที่หลากหลาย

แนวโน้มด้านการจัดการเรียนการสอน การอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีประเด็นสำคัญคือ ด้านหลักสูตร มีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันกับหน่วยงานที่ใช้ผู้เรียนที่จบการศึกษา มีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผลิตช่างเพื่อการดูแล ซ่อมแซม รักษาเครื่องใช้ ภายในบ้านและที่อยู่อาศัย เครื่องมืออุตสาหกรรม เครื่องมือเครื่องจักรกลการเกษตร หลักสูตรอาชีวศึกษาต้องมีความหลากหลาย

สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นสังคม สามารถผลิตคนให้มีทักษะวิชาความรู้ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน (ผลิตคนให้ตรงกับงานแต่ละธุรกิจแต่ละประเภท) โดยมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพให้ทันเทคโนโลยี เช่น เมื่อมีรถไฟฟ้าต้องมีหลักสูตรที่ผลิตช่างซ่อมรถไฟฟ้า หลักสูตรต้องมีความหลากหลายทั้งในระบบ นอกกระบบ ทวิภาคี เทียบโอนประสบการณ์ ระบบทางไกลแบบ E-learning และอื่น ๆ การนำหลักสูตรไปใช้ มีระบบการเรียนรู้เป็นเครือข่าย จัดให้มีวิชาความรู้รอบตัว สร้างความเข้าใจผู้กำกับผู้เรียน สื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์ เรียนเป็นชิ้นงาน เรียนเป็นโครงการ เรียนเป็นเรื่อง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นตามเทคโนโลยีและบริบทที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในประเทศญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญของการเรียนเป็นไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โครงสร้างอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และมีทักษะในการครองชีวิตที่มีความสุขในสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาวิธีการจัดการเรียนการสอน ต้องมีความยืดหยุ่นตามเทคโนโลยี และบริบทที่เปลี่ยนแปลง รวมไปถึงยืดหยุ่นตามผู้เรียน และสถานประกอบการ จัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project base) หรือ เรียนเป็นชิ้นงาน โครงการ เรียนเป็นเรื่องๆ เช่น การทำชิ้นงานหนึ่งชิ้นสามารถถอดเป็นวิชาได้หลายวิชา จัดการเรียนการสอนโดยให้ครูและผู้เรียนลงพื้นที่ เพื่อให้ความรู้แก่ชุมชน ให้มีการประเมินผลการลงพื้นที่จากผลงานการให้ความรู้ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักทำวิจัย มีการฝึกงานจำลองในสถานศึกษา เช่น การตั้งบริษัทจำลอง ร้านค้าจำลอง จัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถนำผลจากการปฏิบัติมาวิจัย สรุปเป็นหลักการเองได้ สามารถต่อยอดผลงาน และสิ่งประดิษฐ์ได้ มีการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนและการฝึกปฏิบัติให้มาก เพื่อลดเวลาว่างที่อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท เช่น เรียนและทำงานครบทั้ง 7 วันในหนึ่งสัปดาห์ สถานศึกษาต้องมีระบบแนะแนวอาชีพที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพใดในอนาคต เมื่อสำเร็จการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนรายบุคคล เนื่องจากแต่ละคนใช้เวลาในการรับรู้และฝึกทักษะต่างกันยึดเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ สถานศึกษาต้องทดสอบความถนัดของผู้เรียนก่อนแยกเรียนในแต่ละสาขา มีการปฏิรูปการสอบ โดยเน้นการสอบปฏิบัติ ต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้รายวิชาเน้นการเรียนในระบบทวิภาคี (เรียนด้วย ทำงานด้วย) และการเทียบโอนประสบการณ์เช่นเดียวกับระบบทวิภาคีในประเทศเยอรมนี โดยต้องจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีอย่างเข้าใจและจริงจัง ไม่ใช่ส่งผู้เรียนไปฝึกงานเพราะหลักสูตรบังคับ หรือสถานประกอบการรับผู้เรียนฝึกงานเพราะเกรงใจครูผู้ปกครอง การส่งผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน ขึ้นไป เพื่อให้สถานประกอบการสามารถมอบหมายงานประจำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงระบบ และหลักการการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีที่ถูกต้องชัดเจน

ต้องทำ ความเข้าใจกับสถานประกอบการถึงหลักการ วิธีดำเนินการ มีการวัดผล ประเมินผล ระบบ ทวิภาคที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ วิสุทธิ์ จิราธิยุต (2552) ได้ให้ทัศนะว่าต้องมีการพัฒนาระบบ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานและ สิริรักษ์ รัชชานติ (2552) ให้ทัศนะว่าคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ด้านอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติตรงตามเป้าหมายได้มาตรฐานตามเกณฑ์ ของหลักสูตรและความต้องการของตลาดแรงงานนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ต้องได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพเป็นระบบแบบแผนที่ดี

ด้านครูผู้สอนการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีประเด็นสำคัญคือการที่จะต้อง พัฒนาศูนย์อาชีพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การสร้างแรงจูงใจครูสายอาชีพเป็นเรื่องยากแต่มี ความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งภายในระยะเวลา 10 ปีนี้ การที่ผู้เรียนจะเก่งหรือไม่เก่ง ดีหรือไม่ดี เรามักจะได้ยินเสมอว่ามาจากครู ถ้าครูดีครูเก่ง ผู้เรียน ไม่ดี ไม่เก่งก็เป็นผู้เรียนดีผู้เรียนเก่งได้ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีส่วนสำคัญต่อการศึกษาและพัฒนาเยาวชนของชาติ ครูผู้สอนอาชีวศึกษาในทศวรรษ หน้าจะต้องมีการพัฒนาและปรับตัวให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงดังนี้ คุณลักษณะครู คือ ครูมีสมรรถนะครูวิชาชีพสอนได้มาตรฐาน มีเป้าหมายการทำงาน มีทักษะ ความรู้ในสาขาที่สอน อย่างลึกซึ้ง สามารถพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถผลิตตำราการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีการสืบค้นข้อมูล ที่เกี่ยวกับวิชาชีพสมัยใหม่ นำมาถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ สามารถสอนและเตรียมผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม รู้ศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เป็นต้นแบบที่ดีให้ผู้เรียน สามารถแนะแนว ชี้แนะผู้เรียนอย่างถูกต้อง สามารถปลูกจิตสำนึกให้รักอาชีพ มีความสามารถ ในการถ่ายทอดเรื่องยาก ๆ ให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเป็นสื่อการเรียน การสอนที่เหมาะสม สามารถสอนวิชาคนวิชาชีพ ธุรกิจให้แก่ผู้เรียนได้ มีวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อการกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน ด้านประสบการณ์วิชาชีพ ครูต้อง ได้รับการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพที่สอนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการฝึกในสถานประกอบการจริง อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีประสบการณ์ตรงในวิชาชีพ เก่งปฏิบัติ รู้ลักษณะงาน และอาชีพใน สาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง ด้านเจตคติในอาชีพครู ต้องได้รับผลตอบแทนและสวัสดิการที่ดีตาม ความสามารถ การพัฒนาครูวัดคุณภาพครูผู้สอนวิชาชีพจากประสบการณ์ไม่ใช่วัดจากวุฒิการศึกษา และมีช่วงเวลาเข้าไปฝึกทักษะอยู่ในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับ เฉลียว อยู่สีมาธิ (2552) ให้ทัศนะด้านครูผู้สอนว่าต้องมีการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานของครูคู่ขนานไปด้วยต้อง ปลูกฝังครูให้มีทัศนคติที่จะต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอครูต้องตามให้ทันเทคโนโลยีต้องปรับปรุง

คุณภาพการสอนเนื้อหาใหม่ ๆ ประกอบกับการพัฒนาบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงการจัดการอาชีวศึกษาสมัยใหม่นั้นจะต้องเริ่มพัฒนาดังแต่บุคลากรฝ่ายสนับสนุนโดยสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ไปศึกษาต่อไปอบรมดูงานในต่างประเทศเพื่อการรองรับการเปิดสอนระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาในอนาคตแนวโน้มด้านค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า คือ ด้านการส่งเสริมค่านิยมต้องนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของการเรียนอาชีวศึกษา รัฐบาล สถานประกอบการร่วมมือกันสร้าง ผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมการเรียนสายอาชีพ เพื่อสร้างความภูมิใจในการเรียนสายอาชีพให้ผู้เรียนกำหนดค่าตอบแทนตามความสามารถ จ่ายผลตอบแทนที่ดี เพื่อสร้างความภูมิใจในอาชีพการเกษตรและอาชีพพื้นบ้าน เน้นแนวอาชีพให้ผู้เรียน ม.3 เห็นภาพการเรียนสายอาชีพว่าคืออะไรและต้องสร้างความภูมิใจในการเรียนสายอาชีพให้ผู้เรียน รวมไปถึงต้องเปิดการอาชีวศึกษาถึงระดับปริญญาตรี - โท ปรับเปลี่ยนค่านิยมแล้วต้องมีการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์คนประสบความสำเร็จเพราะการทำงาน ไม่ใช่เพราะวุฒิการศึกษาสังคมต้องให้เกียรติในทุกอาชีพที่สุจริตประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ผู้เรียนอาชีวศึกษา คือ เก่งคน เก่งงาน เก่งปฏิบัติ เก่งฝีมืออาชีพ ภาพลักษณ์ผู้เรียนอาชีวศึกษา คือ มีรายได้ระหว่างเรียน ผู้เรียนอาชีวศึกษา คือ รู้จริง ทำจริง ทำได้ เข้าใจชีวิต สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) มียุทธศาสตร์ในการสร้างค่านิยมที่ดีต่อการอาชีวศึกษาโดยใช้กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการอาชีวศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้รายงานว่าค่านิยมการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นั้นมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีและที่สำคัญคือเมื่อสำเร็จการศึกษามาแล้วมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมน้อย

แนวโน้มด้านความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะความร่วมมือกับสถานประกอบการในทศวรรษหน้านี้อาจเร่งดำเนินการให้มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานแต่ละกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยทุกฝ่ายควรที่จะตระหนักถึงเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาเยาวชนของชาติให้ถูกทิศถูกทาง เพื่อการผลิตกำลังแรงงานให้สนองตอบความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน สถานศึกษาทางด้านการอาชีวศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ฯลฯ ส่วนรูปแบบความร่วมมือนั้น สถาบันหรือสถานศึกษาที่เข้มแข็งให้การช่วยเหลือ สถาบันหรือสถานศึกษาที่อ่อนแอกว่ามีการร่วมมือกันใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทางด้านการอาชีวศึกษากับนานาชาติ ในส่วนอุตสาหกรรมที่เข้มแข็งของชาตินั้น ๆ มีการแลกเปลี่ยนครูและผู้เรียนระหว่างประเทศ ความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการในการพัฒนา

หลักสูตรร่วมกัน การจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ประสานงานและติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง วางแผนพัฒนาและผลิตกำลังคนทุกระดับร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับระบบการอาชีวศึกษา ใน ประเทศเยอรมนีรวมถึงการให้ความสำคัญส่งเสริมและสนับสนุนการอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง ของ ทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ ชีรุฒิ บุญยโสภณ (2553) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความร่วมมือว่า ในอนาคตต้องให้ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานได้มีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนาากำลังคน ตามคุณลักษณะที่ต้องการซึ่งสอดคล้องกับ จรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ (2552) ที่ให้แนวคิดและนโยบาย การอาชีวศึกษาว่าควรเร่งแสวงหาความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาคเอกชนสถาน ประกอบการ

ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล การอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีประเด็นสำคัญคือ โอกาสและความสามารถทางการศึกษา รัฐต้องให้ความสำคัญการอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง สนับสนุน การเรียนรู้ในสาขาที่สร้างผลิตผลและแข่งขันของประเทศได้ จัดสรรงบประมาณแบบมุ่งผลงาน และผู้เรียนเป็นสำคัญกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว รวมอาชีวศึกษาของรัฐ และ เอกชนไว้ในการดูแลของหน่วยงานเดียวกัน กำหนดดำเนินการควบคุมสัดส่วนการรับเด็กสาย สามัญ และอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง นโยบายฝึกและพัฒนาคนไปทำงานได้ทั่วโลก นโยบาย การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในวิทยาลัยให้เป็นรูปธรรม นโยบายควบคุมจำนวนผู้เรียน ระดับอุดมศึกษา นโยบายกำหนด และควบคุมจำนวนผู้เรียนในสายสามัญ และสายอาชีวศึกษา ที่ชัดเจน นโยบายสร้างความภูมิใจในอาชีพ แต่ละอาชีพ นายกรัฐมนตรีต้องเห็นความสำคัญ ของการอาชีวศึกษานายกรัฐมนตรี

ต้องกำกับติดตามจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการอาชีวศึกษา การส่งเสริมการเรียน สายอาชีพทุนการศึกษาอาชีวศึกษา จัดตั้งสถาบันเพื่อส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการพัฒนา และต่อยอด อาชีพ ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ดี ประโยชน์การเรียนรู้สายอาชีพ กำหนดทิศทางเพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนการเรียน การส่งเสริมการวิจัยทางอาชีวศึกษาทุนวิจัยพัฒนาสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรม ส่งเสริมการวิจัยในระดับสถาบัน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เน้นให้มีการวิจัยทางด้านการอาชีวศึกษา ให้มากขึ้น และนำผลงานการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการอาชีวศึกษา สอดคล้องกับ ชีรุฒิ บุญยโสภณ (2553) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสนับสนุนของรัฐเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาคือสร้างวิสัยทัศน์ ในการบริหารจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีให้ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ในอนาคตในขณะเดียวกันรัฐก็ต้องสนับสนุนให้โรงเรียนจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ภาพอนาคตการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้ามีหลากหลายด้านซึ่งแต่ละด้านต่างมีความสำคัญ หากได้รับการพัฒนา และดำเนินการเป็นรูปธรรม และเชื่อมโยงกันก็จะส่งผลให้แนวโน้มการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้าเป็นจริง และเป็นอนาคตที่พึงประสงค์ทั้งในสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพที่สูงขึ้น และค่านิยมในการเรียนอาชีวศึกษาจะสูงขึ้นหากทุกหน่วยงานและทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงานอย่างจริงจัง ยึดเป้าหมายการพัฒนาการอาชีวศึกษาของชาติเป็นสำคัญ มิใช่เกิดความร่วมมือแต่เพื่อการสนองเป้าหมายของแต่ละภาคส่วนเท่านั้น ต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนทางด้านการอาชีวศึกษาพัฒนาทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ รวมไปถึงครูมีแรงจูงใจในการทำงาน มีสวัสดิการที่ดีให้ครูได้รับการยอมรับจากสังคม การได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสถานประกอบการสูงขึ้น ทำให้สามารถผลิตกำลังแรงงานระดับอาชีวศึกษาได้ สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ การจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการผลิตนักศึกษาเฉพาะทางระดับปริญญาในสายปฏิบัติการ รวมไปถึงการกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพที่จะทำให้คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาได้รับการยอมรับ ทั้งในด้านความรู้สมรรถนะและทักษะอาชีพที่ได้มาตรฐานตามความต้องการของสถานประกอบการซึ่งจะส่งผลให้คนมีค่านิยมในการเรียนสายอาชีพสูงขึ้น เนื่องจากการวัดคุณภาพคนจากความสามารถอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า จะไม่เป็นเพียงภาพในฝัน หากแต่จะเป็นภาพที่จับต้องได้ ประเมินผลได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพครอบครัว คุณภาพสังคมและคุณภาพของคนไทยทั้งประเทศ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และพบว่าแนวโน้มในแต่ละด้านของการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้านั้นล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง และสอดคล้องกันทั้งสิ้น

ในการจัดการอาชีวศึกษาไทยในอนาคต ควรจะเป็นการจัดการศึกษาที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือกันโดยมีเป้าหมายหลักสำคัญ คือ การพัฒนากำลังแรงงานของชาติให้มีฝีมือ มีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สามารถสนองตอบความต้องการของสถานประกอบการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และเพื่อการแข่งขันได้ในด้านฝีมือแรงงานในระดับสากลหมายถึงว่า ต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษา มีคุณวุฒิวิชาชีพที่บ่งบอกถึงความรู้ความสามารถ ทักษะฝีมือในแต่ละอาชีพแต่ละระดับฝีมือ นอกจากนั้นยังมียุทธศาสตร์อื่นที่พึงประสงค์ สถานประกอบการต่าง ๆ ต้องการเพื่อศักยภาพในการทำงานในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

ผู้วิจัยเปรียบเทียบกับผู้เรียนอาชีวศึกษากับการปลูกต้นไม้ ซึ่งสามารถเจริญเติบโตได้ตามธรรมชาติ หากมีกระบวนการปลูกที่ดีหรือมีการบริหารจัดการที่ดีก็จะทำให้ต้นไม้เติบโตได้อย่างรวดเร็ว ได้ผลผลิตจำนวนมากมีความสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับผู้เรียนทั่วไปหากได้รับการพัฒนา

บริหารจัดการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้วยการอาชีวศึกษา ก็จะส่งผลให้สามารถพัฒนาฝีมือผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาที่กำลังขาดแคลนในตลาดแรงงานปัจจุบันให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล สามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพได้หากมองหรือพิจารณาเพียงผิวเผินผู้เรียนก็คือต้นไม้ ที่ประกอบด้วยลำต้นและกิ่งก้านหลาย ๆ กิ่งรวมกัน เมื่อพิจารณาแล้วอาจไม่สมบูรณ์แต่ยังคงสภาพและรับรู้ได้ว่าคือต้นไม้ การพิจารณาถึงความงามและคุณภาพของต้นไม้พิจารณาจากความแข็งแรงสมบูรณ์ของลำต้นและกิ่งก้าน ต้นไม้ที่มีคุณค่าและความงามยิ่งขึ้นเมื่อมีใบเป็นส่วนประกอบดังเช่นเดียวกับ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะอาชีพรวมถึงคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นส่วนประกอบแม้มีคุณลักษณะบางคุณลักษณะบกพร่องไปบ้าง ก็ยังคงเป็นผู้เรียนสำเร็จระดับอาชีวศึกษาแต่หากจะให้สมบูรณ์คือการที่ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาพึงมีทุกคุณลักษณะทุกด้านที่ครบถ้วน และมีคุณภาพรวมไปถึงการเพิ่มคุณค่าของตน โดยการมีวุฒิการศึกษาที่ดี มีทักษะความสามารถในวิชาชีพมีสมรรถนะที่ผ่านการประเมินคุณวุฒิวิชาชีพจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพที่จะส่งผลให้ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานที่สอดคล้องกับคุณวุฒิวิชาชีพและระดับสมรรถนะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาการปลูกต้นไม้ต้องอาศัยความเอาใจใส่ของเจ้าของต้นไม้ เจ้าของสวนรวมไปถึงการใส่ปุ๋ยรดน้ำพรวนดินมีการวิจัย มีการลงทุน และร่วมมือกับส่วนงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาพันธุ์ไม้และต้นไม้ให้เป็นที่ต้องการและถูกใจผู้ได้รับหรือผู้ซื้อ ได้นั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของการอาชีวศึกษาในการที่จะผลิตกำลังแรงงานระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นที่ต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องชัดเจนไม่ว่าจะเป็นด้านการให้การสนับสนุนของรัฐบาลความชัดเจนของนโยบายด้านความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานเอกชนในการวางแผนดำเนินการและประเมินผลร่วมกัน การพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี เหมาะสม ทันกระแสเทคโนโลยี ให้เกิดมาตรฐานทั้งในระดับประเทศ ระดับสากล เพื่อให้ผู้ผ่านมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ รวมถึงสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ศึกษาต่อในระดับปริญญาสายงานปฏิบัติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมค่านิยมในการเรียนสายอาชีพให้สูงขึ้น ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กระแสการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีของเขตการค้าเสรีที่จะส่งผลต่อการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการอาชีวศึกษาควรตระหนักและวางแผนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและวางแผนในการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2557 - 2566)

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้เกี่ยวข้องระดับนโยบาย

ขอเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้องระดับการกำหนดนโยบายทุกระดับ ให้มีความสำคัญกับการอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง โดยจะมีการผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ทางการอาชีวศึกษาที่ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่ว่าทุกภาคส่วนต้องเห็นความสำคัญของการอาชีวศึกษา แม้ปัจจุบันจะมีการขับเคลื่อน ลงมือดำเนินการไปบ้างแล้ว แต่ผลที่เกิดขึ้น คือ ต่างฝ่ายต่างดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของตน ขาดการระดมสมอง ขาดการร่วมมือและประสานงานขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ผู้กำหนดนโยบายต้องมีการกำหนดนโยบายในเรื่องความร่วมมือในการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะมีการกำหนดบทบาทของทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องและจริงจังจากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของไทยในอนาคตนั้นต้องเป็นผู้ที่มีทักษะวิชาชีพเพื่อเป็นแรงงานฝีมือของโลกแม้ว่าในช่วงระยะเวลาภายใน 10 ปีนี้ อาจจะยังมีโอกาสเป็นไปได้ไม่มากแต่ในอนาคตระยะยาวเราคงจะปฏิเสธกระแสการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีในตลาดแรงงานโลกไม่ได้ ดังนั้นผู้วิจัยเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องในระดับผู้กำหนดนโยบายว่าควรที่จะตระหนักและให้ความสำคัญ รวมถึงควรที่จะกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่องจริงจังและตลอดไป

1.2 ผู้เกี่ยวข้องระดับผู้ดำเนินการ

เสนอให้สถานศึกษาทางด้านการอาชีวศึกษาทุกแห่งในประเทศ มุ่งและเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการฝึกปฏิบัติ ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานประกอบการจริง รวมไปถึงการเรียนในระบบทวิภาคี โดยสถานศึกษาต้องเข้าใจ หลักการและวิธีการที่ถูกต้องและชัดเจน และต้องสามารถทำความเข้าใจกับสถานประกอบการถึงหลักการและวิธีดำเนินการ การประเมินผลระบบทวิภาคีที่ชัดเจน และได้มาตรฐาน และสถานศึกษาควรประสานกับสถานประกอบการให้เข้าร่วมในฐานะผู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพไม่ใช่เพียงสถานฝึกงาน รวมไปถึงเสนอให้มีการสร้างและพัฒนาครูแนะแนวอาชีพที่สามารถรู้ศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลและแนะนำอาชีพให้ผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างเหมาะสม ครูต้องสามารถสร้างความภาคภูมิใจในการเรียนสายอาชีพ และอาชีพของผู้เรียนในอนาคต

1.3 ผู้เกี่ยวข้องระดับผู้ใช้ผลผลิตหรือสถานประกอบการ

เสนอให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอน ร่วมกับการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการร่วมคิด ร่วมวางแผนกำลังคน ร่วมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และร่วมประเมินผล เพื่อให้ผลผลิต หรือคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีพตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมไปถึงสถานประกอบการต้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้ฝ่ายดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการแต่ละประเภท

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 การวิจัยอนาคตแบบ EDFR เป็นการคาดการณ์อนาคตโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในภาพกว้าง ๆ แต่ในบริบทการอาชีวศึกษามีหลากหลายด้านที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการมีหลายสาขาหลายประเภท ผู้วิจัยเสนอให้มีการวิจัยเชิงอนาคต แยกแต่ละสาขาแยกแต่ละด้านเพื่อให้ได้ภาพอนาคตของแต่ละสาขา แต่ละประเภท และแต่ละด้านของการอาชีวศึกษาในเชิงลึก

2.2 การวิจัยอนาคตมีระเบียบวิธีวิจัยหลายอย่าง ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอให้มีการวิจัยอนาคตด้วยระเบียบวิธีอนาคตรูปแบบอื่น ๆ เช่น การวิจัยอนาคตแบบการมองอนาคต (Foresight) กระบวนการอนาคตปริทัศน์ (Future scanning process) เป็นต้น